

ZPRAVODAJ 2002/2

Roucho a praporec mesianisty Šeloma Molcha

Židovské muzeum v Praze jako jedno z prvních muzeí vybuodovalo a v dubnu 2002 otevřelo pro veřejnost unikátní tzv. trezorovou vitrínu pro uchovávání a vystavování vzácných předmětů. Trezorová vitrína - součást stálé expozice v Maiselově synagoze, vypovídající o nejstarších dějinách Židů v českých zemích - umožňuje návštěvníkům spatřit dva vzácné historické exponáty: roucho a praporec mesianisty Šeloma Molcha (nar. kolem 1500 v Portugalsku – 1532 upálen v Mantově). Oba předměty, užívané kdysi Šelomem Molchem, kabalistou, náboženským blouznivcem a stoupencem mesiášského hnutí Davida Reubeniho, byly po léta uloženy v pražské Pinkasově synagoze (nejstarší zmínka je z roku 1628), odkud se v poměrně špatném stavu dostaly do Židovského muzea v Praze. Přestože byly v minulosti již několikrát restaurovány, nebylo možné je dlouhodobě zpřístupnit veřejnosti. Proto byl v Maiselově synagoze vyčleněn speciální prostor, který po

stavebních úpravách za dohledu odborníků splňuje zvýšené nároky na komplexní ochranu muzejních sbírek: bezpečnost, stabilitu mikroklimatu, osvětlení i ochranu před UV a IR záření.

Vytvoření takových podmínek předcházely četné úpravy: byla instalována topidla s přesnou regulací teploty po celé roční období, absorpční kazety Art-sorp zajišťující optimální vlhkost a speciální optické kabely s IR a UV filtrem pro

rozvod a vývod světla. Pozadí prostoru expozice tvoří stěny se speciální nátěrovou hmotou s vysokou světelnou pohltivostí, která zlepšuje vidění při nízké intenzitě osvětlení. Veškeré teplo světelných zdrojů je odváděno mimo zmíněný prostor a neovlivňuje mikroklimatické poměry uvnitř expozice. Díky uvedenému řešení mohou nyní být oba sbírkové předměty nejen dobře uchovány, ale i vystaveny pro veřejnost.

Setkání – výstava izraelsko-amerického malíře Benjamin Levyho v Praze

V dubnu a květnu 2002 uspořádalo Židovské muzeum v Praze v Galerii Roberta Guttmanna výstavu kreseb, akvarelů a kvašů současného izraelsko-amerického malíře Benjamin Levyho s názvem "Setkání". V českých zemích sice jeho dílo není příliš známé, ale

Levyho kresby najdeme v mnoha soukromých a veřejných sbírkách po celém světě. Během posledních 30 let je mohli vidět návštěvníci na více než 80

samostatných výstavách a téměř 100 skupinových výstavách v Izraeli, Spojených státech amerických a v Evropě. Na zahájení výstavy dne 24. dubna 2002 pozdravil hosty nejen sám autor, ale i izraelský velvyslanec v České republice Arthur Avnon.

Benjamin Levy se narodil v roce 1940 v Tel Avivu. Studoval v Izraeli u Abrahama Yaskila, v Paříži na École de Montparnasse a v New Yorku na Pratt Graphic Art Center. Po studiích se vrátil do Tel Avivu, kde si založil atelier a oženil se. V roce 1965 se rodina Levyových přestěhovala do New Yorku, kde Benjamin brzy dosáhl úspěchu a ocenění. Žije nyní střídavě mezi svými domovy v New Yorku, Tel Avivu a umělecké kolonii Ein Hod v Izraeli.

Dílo Benjamin Levyho je plné upomínek na jeho rodinu. Mnohé postavy z jeho obrazů pocházejí z rodinných vzpomínek a legend. Vyrůstal v barvitém světě jemenské čtvrti v Jaffě a jeho obrazy jsou dodnes plné exotických představ z dětství. Mnoho inspirace umělec čerpal ze sbírky rodinných fotografií, z nichž četné vznikly ještě před jeho narozením. Levyho obrazy tím získaly něco z kouzla starých fotografií: zvláštní strnulost postav a zasněnost výjevů.

Postavy z obrazů Benjamina Levyho komunikují spolu navzájem i s námi prostřednictvím ticha, zapomenutou řečí symbolů, která prostupuje všechny jeho obrazy. Náznaková řeč symbolů spojuje Levyho se starou uměleckou tradicí, která překvapivě promlouvá i k naší současnosti. V tajemném a paradoxním světě Benjamina Levyho se postavy z

umělcova života a jeho podvědomí setkávají v prostoru mezi skutečností a snem. Vysílají signály, které zdůrazňují neskutečný a snový prostor jeho obrazů, připomínající atmosféru metafyzických obrazů Giorgia de Chirica, Renée Magritta nebo Marca Chagalla. Levyho obrazy nám připomínají nečekaná déjá-vu, setkání s naší vlastní zapomenutou minulostí. Kurátorem výstavy byl PhDr. Arno Pařík.

Euroclio 2002

Ve dnech 12. –17. března 2002 se letos v Praze konala Mezinárodní konference učitelů historie za účasti více než 130 učitelů z celé Evropy. Přednášky a diskusní skupiny se týkaly zejména soužití většinového obyvatelstva s menšinami, a to jak v historii, tak v současnosti. Židovské muzeum v Praze se zúčastnilo semináře několika aktivitami. Ředitel Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze PhDr. Miloš Pojar přednesl příspěvek na téma soužití Čechů, Němců a Židů v české minulosti. Výukové programy Vzdělávacího a kulturního centra byly zastoupeny jednak ukázkou z dílny “Židovská svatba” pod vedením lektorky Veroniky Schmiedtové a jednak ukázkou na téma “Badatelé v oboru judaismus” s lektorkou Terezou Foltýnovou. Výstava “Zmizelí sousedé” (viz též Zpravodaj 4/2001) byla společně s výstavou Anne Frank House instalována pro účastníky semináře v pražském hotelu Pyramida. Židovské muzeum v Praze pak na druhý den připravilo pro účastníky konference prohlídku všech svých expozic.

Putování výstavy Zmizelí sousedé

Výstava Zmizelí sousedé vznikla na základě stejnojmenného projektu (viz Zpravodaj 4/2000) jako výsledek literárně-dokumentační práce studentů ze středních škol a gymnázií. Putováním po jednotlivých krajích v Čechách a na Moravě přibližuje širší veřejnosti osudy lidí, kteří se stali oběťmi šoa. Poprvé

byla výstava veřejnosti představena v listopadu 2001 v rámci terezínského mezinárodního semináře Holocaust ve vzdělávání v únoru 2002 byla instalována v Informačním centru Městské části Praha 1. V březnu 2002 se tato výstava o 8 panelech představila kromě účastníků semináře učitelů dějepisu

Eurocliodalším více než 500 návštěvníkům, většinou z pražských škol, na jiné akci pro učitele, Schola Pragensis, pořádané Magistrátem hlavního města Prahy. Výstava Zmizelí sousedé putuje společně s výstavou "Anne Frank – odkaz pro současnost" po českých regionech. V dubnu byla instalována v

Okresním muzeu v Brandýse nad Labem současně s expozicí Židovské svátky a tradice realizovanou ve spolupráci s pracovníky Židovského muzea v Praze. Poté byly obě výstavy společně instalovány v Třebíči v Zadní synagóze. Od 11. 6. 2002 byla výstava Zmizelí sousedé shlédnutí v Senátu Parlamentu České republiky. Do této expozice už byly zahrnuty dva nové panely z Ostravy a Lipníku nad Bečvou a výstavu doplnily keramické výrobky lipnických dětí na téma židovských památek v Lipníku a okolí. Od 26. července do 11. srpna 2002 se výstava stane součástí setkání mladých lidí nazvaného Prázdniny v Telči, kde bude doplněna koncerty židovské hudby. Výstava vytvořená z kopií prvních osmi panelů výstavy současně putovala do míst, kde jednotlivé práce vznikaly: do Chomutova (květen 2002) a Sokolova (červen 2002). Vznikají též další dva nové panely o historii židovských obcí na Sokolovsku a v Zábřehu.

Claude Lanzmann v Židovském muzeu v Praze

V polovině dubna 2002 proběhl v Praze mezinárodní filmový festival Jeden svět – One World, který jako každý rok představil výjimečné dokumentární filmy, přibližující problematiku lidských práv, krizových oblastí a globálních problémů. Festival pořádala Nadace Člověk v tísni při ČT a na část jeho programu přispěly i Židovské muzeum v Praze a Židovská obec v Praze. Letos se festivalu zúčastnil slavný francouzský spisovatel a filmový režisér Claude Lanzmann. Jeho filmy Proč Izrael (1973), Šoa (1985), Sobibor 14. října 1943 v 16 hodin (2001), Tsahal (1994) a Návštěvník z říše živých (1997) byly na festivalu promítnuty v rámci retrospektivního bloku a v divadle Archa byla s C. Lanzmannem uspořádána beseda.

Ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze se 16. dubna

2002 uskutečnilo setkání s režisérem Claude Lanzmannem na téma Šoa v umění: dokument nebo fikce? Na setkání přišli ti, pro něž je toto téma osobně stále živé nebo zajímavé z uměleckého či lidského hlediska. Proto se zde setkali jak příslušníci starší generace, pro niž je válečná doba spjata s výraznými osobními prožitky či vzpomínkami, tak i mladší generace, kterou zajímá forma a ztvárnění tématu v Lanzmannových filmech. Představitelé Židovského muzea v Praze a Židovské obce v Praze se s režisérem Lanzmannem setkali na slavnostním obědě, uspořádaném na jeho počest. Poté si Claude Lanzmann prohlédl expozice Židovského muzea v Praze.

Boskovická synagoga
průvodce

Z nové produkce - Boskovická synagoga

Při příležitosti ukončení mnohaleté obnovy synagogy v Boskovicích připravil kolektiv autorů Židovského muzea v Praze obrazového průvodce, který chce veřejnosti přiblížit tuto unikátní památku z roku 1639 i její bohatou malířskou výzdobu. Nástěnné malby z druhé poloviny 17. a počátku 18. století, které tu byly během rekonstrukce odkryty a restaurovány, představují nejstarší a nejucelenější příklad starobylé východoevropské tradice výzdoby synagog v České republice a svým významem daleko přesahují její hranice. Vedle dekorativních a symbolických maleb a nápisových polí s texty modliteb a požehnání tu byly nalezeny i cenné dedikační a pamětní nápisy se jmény jednotlivých malířů i iniciátorů výzdoby synagogy a donátorů, příslušníků zdejší obce. Pro mapování židovské historie v Čechách a na Moravě mají odkryté malby a nápisy význam o to větší, že vznikaly v době

poznamenané vypjatými mesianistickými nadějemi, jež byla dosud jen částečně zpracována. Obraz života boskovické židovské obce se díky seznámení se s malbami a nápisy v její synagoze podařilo zásadně doplnit a obohatit.

Průvodce o 64 stranách vychází současně v české a anglické verzi a je doplněn téměř 90 snímky: zachycují obnovenou synagogu i její archivní záběry, snímky boskovických rituálních předmětů ze sbírek Židovského muzea v Praze a průběh restaurování. Textová část se

zabývá historií stavby a maleb i jejich symbolickým obsahem a s pomocí údajů z archivních materiálů je zasazuje do kontextu doby jejich vzniku. Uvedenou publikaci lze objednat na adrese Židovského muzea v Praze.

Významné návštěvy

- 20. 5. 2002 – manželka amerického prezidenta Laura Bushová se svou dcerou Jenny
- 3. 6. 2002 – představitelé

litevského fondu na podporu židovského kulturního dědictví z Vilniusu
- 5. 6. 2002 – velvyslanec Indie v České republice Dr. Subrahmanyam
Jaishankar

Poděkování

Jak jsme informovali ve Zpravodaji 1/2002, díky podpoře, kterou média poskytla akci "Pomozte pátrat po zmizelých sousedech", se Židovskému muzeu v Praze podařilo shromáždit mnoho zajímavých a historicky cenných materiálů z období holocaustu.

Naše poděkování zejména patří: